

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **J. Č.**, bývajúceho v S., zastúpeného JUDr. J. S., advokátom, so sídlom v H., proti žalovanej **SR – Sociálnej poisťovni, pobočka Humenné**, so sídlom v Humennom, Sokolovská 2, o náhradu škody, vedenej na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 8 C 16/2005, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo 7. mája 2008 sp. zn. 10 Co 74/2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** rozsudok Krajského súdu v Prešove zo 7. mája 2008 sp. zn. 10 Co 74/2007 v potvrdzujúcom výroku, zmeňujúcom výroku a vo výroku o trovách konania a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

Dovolanie žalobcu proti zrušujúcemu výroku **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Humenné rozsudkom zo 16. mája 2005 č. k. 8 C 16/2005 – 281 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi 10 464 Sk za obdobie od 1. 10. 1987 do 28. 3. 1991. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol a žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania na účet právneho zástupcu v sume 37 802 Sk do 15 dní od právoplatnosti rozsudku. Dospel k záveru o nedôvodnosti vznesenej námietky premlčania nároku na ušlú mzdu titulom pracovného úrazu za obdobie od 1. 10. 1987 do 28. 3. 1991, ale nárok priznal len do výšky 50 %, keďže pracovný úraz žalobcu iba vyprovokoval chorobu, ktorou trpel v čase úrazu. Nárok uplatnený za obdobie od 28. 3. 1991 do 31. 12. 1999 priznal iba vo výške 50 %, pretože 50 % už žalovaná na základe rozsudku z 10. 1. 2004 č. k. 8 C 126/2004 žalobcovi vyplatila. Ďalej zamietol nárok za obdobie od 1. 1. 2000 do 31. 12. 2003, pretože žalovaná do výšky 50 % plnila dobrovoľne a za obdobie po 1. 1. 2004 z dôvodu, že strata na zárobku sa stala úrazovou rentou. Právomoc súdu rozhodovať o strate na zárobku po skončení práceneschopnosti žalobcu je daná iba do 31. 12. 2003, po tomto dátume sa strata na zárobku

vypočítava ako úrazová renta (§ 272 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z.). O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1, 3 O. s. p.

Na odvolanie oboch účastníkov konania Krajský súd v Prešove rozsudkom z 10. 1. 2006 sp. zn. 6 Co 105/2005 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalobu na zaplatenie 10 464 Sk zamietol a vo výroku, ktorým bola žaloba v prevyšujúcej časti zamietnutá rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Účastníkom náhradu trov konania nepriznal. Dospel k záveru o dôvodnosti odvolania žalovaného a nedôvodnosti odvolania žalobcu. Uviedol, že pre rozhodnutie vo veci je podstatné, kedy bol nárok uplatnený. K uplatneniu nároku došlo dňa 28. 3. 1991, kedy sa žalobca proti žalovanej domáhal straty na zárobku od 1. 10. 1987 do podania žaloby. Nárok nešpecifikoval čo do výšky, pretože nepoznal výšku dôchodku, z ktorej by mal pri vyčíslení nároku vychádzať. Od 30. 10. 1992 (právoplatnosť rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 17 C 51/1988) vedel, aký rozdiel náhrady mzdy si mal uplatniť a nárok spresnil až 23. 1. 1996 (na 593 595 Sk). Dospel k záveru o premlčaní nároku za obdobie od 1. 10. 1987 do 28. 3. 1991 v trojročnej objektívnej premlčacej lehote. Žalobca najneskôr 30. 10. 1992 poznal rozdiel medzi invalidným dôchodkom a zárobkom, ktorý dosahoval do priznania invalidného dôchodku. Nárok spresnil až v roku 1996. Krajský súd preto zmenil rozsudok súdu prvého stupňa v časti priznania 10 464 Sk. Za vecne správny považoval výrok o zamietnutí nároku za obdobie od 29. 3. 1991 do 31. 12. 1999 a od 1. 1. 2000 do 31. 12. 2003, keď zo znaleckého dokazovania vyplýva záver, podľa ktorého príčinou priznania plného invalidného dôchodku bola chronická duševná choroba žalobcu. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O. s. p. v spojení s § 142 ods. 1 O. s. p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom z 18. júna 2007 sp. zn. 1 Cdo 143/2006 rozsudok krajského súdu vo výroku, ktorým bol rozsudok okresného súdu zmenený tak, že zamietla žalobu na uloženie povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi 10 464 Sk zrušil a dovolanie žalobcu smerujúce proti výroku, ktorým bol rozsudok okresného súdu potvrdený vo výroku, ktorým žalobu v prevyšujúcej časti zamietol odmietol ako neprípustné a žalovanému náhradu trov dovolacieho konania nepriznal. Záver odvolacieho súdu o premlčaní nároku na zaplatenie 10 454 Sk titulom náhrady škody – straty na zárobku za obdobie od 1. 10. 1987 do 28. 3. 1991 nepovažoval za správny. Uviedol, že rozsudok Krajského súdu v Košiciach (čl. 27), ktorým bolo zrušené rozhodnutie z 1. 3. 1988 o priznaní invalidného dôchodku z dôvodu, že invalidita je následkom pracovného úrazu, nadobudol právoplatnosť dňom 30. 10. 1992. Na jeho základe bol žalobcovi priznaný úrazový invalidný

dôchodok od 1. 10. 1987 rozhodnutím z 8. 1. 1993 (čl. 35). Až jeho doručením sa žalobca dozvedel o výške škody – strate na zárobku. Pre záver, kedy sa poškodený (žalobca) dozvedel o škode bolo preto treba vychádzať z jeho preukázanej vedomosti o vzniknutej škode, t. j. skúmať, kedy bolo rozhodnutie žalobcovi skutočne doručené, aby sa mohol určiť začiatok plynutia premlčacej lehoty na uplatnenie tohto nároku na náhradu škody v súlade s § 263 ods. 3 Zákonníka práce. Pri právach na náhradu škody je ustanovená jednak subjektívna premlčacia lehota, ktorá plynie odo dňa, keď sa poškodený dozvie o škode a jednak objektívna trojročná premlčacia lehota. Táto ale pri škodách na zdraví neplatí. Preto uplatnenie objektívnej trojročnej lehoty vôbec neprichádzalo do úvahy. Odvolací súd vychádzal z uplatnenia (spresnenia) nároku žalobcom dňa 23. 1. 1996 (čl. 96), ktorým podaním síce žalobca špecifikoval peňažitú čiastku, ktorú si uplatňuje, ale z hľadiska včasnosti uplatnenia nároku bolo potrebné vyhodnotiť aj jeho podanie doručené súdu 30. 1. 2005 (čl. 56). Napokon v dôsledku nesprávnej aplikácie trojročnej objektívnej premlčacej lehoty sa odvolací súd nezaoberal okolnosťou, či v danom prípade platila subjektívna premlčacia lehota v dĺžke jeden alebo dva roky vzhľadom k účinnosti zákona č. 188/1989 Zb., ktorým sa novelizoval Zákonník práce.

Krajský súd v Prešove (v poradí druhým) rozsudkom zo 7. mája 2008 sp. zn. 10 Co 74/2007 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v jeho napadnutej časti, t. j. vo výroku o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi 3 254 Sk za obdobie od 1. 12. 1988 do 28. 3. 1991, zmenil rozsudok súdu prvého stupňa v prevyšujúcej napadnutej časti tak, že žalobu na zaplatenie 7 210 Sk za obdobie od 1. 10. 1987 do 30. 11. 1988 zamietla, zrušil rozsudok ukladajúci povinnosť žalovanej za obdobie od 29. 3. 1989 do 28. 3. 1991 a nepriznal účastníkom náhradu trov konania o zaplatenie sumy 10 464 Sk. Uviedol, že rozhodnutie o priznaní úrazového invalidného dôchodku bolo žalobcovi doručené 21. 6. 1993. Rozsudkom Okresného súdu Humenné č. k. 8 C 126/2004 – 255 z 10. 1. 2005 bola žalobcovi priznaná čiastka 204 578 Sk titulom straty na zárobku za obdobie od 28. 3. 1991 do 31. 12. 1999 (50 %) a nárok za obdobie od 1. 10. 1987 do 28. 3. 1991 z dôvodu námietky premlčania vylúčený na samostatné konanie, ako aj nárok za obdobie od 1. 1. 2000 do budúca, ktorý žalovaná dobrovoľne za obdobie od 1. 1. 2000 do 31. 12. 2003 v rozsahu 50 % (od 1. 1. 2004 úrazová renta) plnila (z ktorého dôvodu bol napokon zhora uvedeným rozsudkom zo 16. 5. 2005, potvrdeným krajským súdom, zamietnutý). Konštatoval, že zákonom č. 188/1989 Zb., účinným od 1. 1. 1989, bol novelizovaný Zákonník práce, podľa ktorej novely došlo k zmene subjektívnej premlčacej lehoty z dĺžky jedného roku na dva roky. Preukázanou vedomosťou poškodeného (žalobcu), kedy sa mohol dozvedieť o vzniku škody je 21. 6. 1993

(doručenie uvedeného rozhodnutia). Do 31. 12. 1988 platila premlčacia lehota na uplatnený nárok na náhradu škody jeden rok. Podaním z 30. 1. 1995 žalobca spresnil nárok uplatnený 28. 3. 1991. Vzhľadom k tomu dospel k záveru, že námietka premlčania vznesená žalovanou je čiastočne dôvodná a nárok uplatnený za obdobie od októbra 1987 do novembra 1988 vo výške 7 210 Sk je premlčaný, pretože sa naň vzťahuje jednoročná premlčacia lehota a nárok za obdobie od 1. 12. 1988 do 28. 3. 1989 vo výške 3 254 Sk premlčaný nie je. Pokiaľ ide o nárok za obdobie od 29. 3. 1989 do 28. 3. 1991 o tomto už bolo právoplatne rozhodnuté. O trovách konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O. s. p. v spojení s § 142 ods. 1 O. s. p.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podal dovolanie žalobca. Trval na uplatnenom nároku nielen za obdobie od 1. 12. 1988 do 28. 3. 1989, ale aj za obdobie od 1. 10. 1987 do 30. 11. 1988 a od 29. 3. 1989 do 28. 3. 1991, pretože podľa jeho názoru nedošlo k žiadnemu premlčaniu.

Žalovaná sa k dovolaniu nevyjadрила.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.), či jeho dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré týmto opravným prostriedkom možno napadnúť.

Rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré je v danom prípade napadnuté dovolaním, obsahuje viacero výrokov (potvrdzujúci, zmeňujúci a zrušujúci). Otázku prípustnosti dovolania proti nim je potrebné riešiť osobitne vo vzťahu ku každému z nich. Keďže žalobca v dovolaní nekonkretizoval, ktorý výrok napadol dovolaním, vychádzal dovolací súd z toho, že napadol všetky výroky rozhodnutia odvolacieho súdu.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O. s. p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. Dovolanie proti rozsudku je prípustné, ak smeruje proti rozsudku, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O. s. p.). Je prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu (už skôr) vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O. s. p.) a proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je

dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu (§ 238 ods. 3 O. s. p.).

Dovolaním je napadnutý výrok rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol (v časti) zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (žalobu na zaplatenie 7 210 Sk priznaných súdom prvého stupňa zamietol), ktorý vykazuje znaky rozsudku uvedeného v citovanom ustanovení, preto je dovolanie proti nemu podľa neho prípustné (§ 238 ods. 1 O. s. p.) ako aj výrok rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol (v časti) potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa (vo výroku o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi 3 254 Sk), pričom odvolací súd nevyslovil prípustnosť dovolania (§ 238 ods. 3 O. s. p.). Dovolací súd síce vo veci už rozhodoval a (v časti zamietnutia nároku vo výške 10 464 Sk) zrušil rozsudok odvolacieho súdu, ale nemožno konštatovať, že by odvolací súd pri svojom opätovnom rozhodnutí nerešpektoval právny názor dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O. s. p.). Preto dovolanie proti tomuto výroku odvolacieho súdu, ako aj proti výroku, ktorým zrušil (v časti) rozsudok súdu prvého stupňa, podľa tohto ustanovenia nie je prípustné.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 O. s. p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O. s. p., (či to účastník namieta alebo nie) zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z procesných väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O. s. p. (t. j., či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka konať pred súdom alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným).

Dôvodom, zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O. s. p. je vadný postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odňala možnosť konať pred súdom a uplatňovať procesné práva, ktoré sú mu priznané za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv a oprávnených záujmov. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O. s. p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznával.

Dovolací súd dospel k záveru, že konanie odvolacieho súdu a jeho rozhodnutie je postihnuté vadou podľa § 237 písm. f/ O. s. p., podľa dovolacieho súdu totiž postupom odvolacieho súdu bola odňatá žalobcovi možnosť konať pred súdom.

Dovolací súd je toho názoru, že dovolaním napadnuté rozhodnutie (v potvrdzujúcej a zmeňujúcej časti) nespĺňa atribúty zásad spravodlivého konania.

Podľa § 157 ods. 2 O. s. p. v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že tak základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd v sebe zahŕňajú aj právo na rovnosť zbraní, kontradiktórnosť konania a odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/06).

Obsah práva na spravodlivý súdny proces nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatnení. Obsahom tohto práva je i relevantné konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Ak je toto konanie v rozpore s procesnými zásadami, porušuje ústavnoprávne princípy (II. ÚS 85/06).

To, že právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho konania, jednoznačne vyplýva z ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Judikatúra tohto súdu síce nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 – A , s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 – B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

Rovnako sa Ústavný súd Slovenskej republiky vyjadril k povinnosti súdov riadne odôvodniť svoje rozhodnutie aj v náleze III. ÚS 119/03-30. Ústavný súd už vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky

právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03).

Je nepochybné, že žalobca uplatňoval nárok na náhradu škody – stratu na zárobku (rozdiel medzi invalidným dôchodkom a zárobkom dosahovaným pred vznikom škody) titulom pracovného úrazu utrpeného 11. 1. 1974 za obdobie od 1. 10. 1987 do 31. 12. 2003 (od 1. 4. 2004 právomoc súdu v zmysle zákona č. 461/2003 Z. z. nie je daná), keď za obdobie od 28. 3. 1989 (1. 4. 1989) do 31. 12. 1999 bol právoplatne priznaný vo výške 204 578 Sk (50 % vzhľadom na závery znaleckého dokazovania o duševnej chorobe podieľajúcej sa na invalidite žalobcu) v súlade s výpočtom (podľa príslušných právnych predpisov) znalca Ing. E. O. (čl. 167 – 171) a za obdobie od 1. 1. 2000 do 31. 12. 2003 stratu na zárobku vyčíslenú sumou 214 584 Sk v 50 %, t. j. 197 292 Sk žalovaná dobrovoľne zaplatila (právoplatne zamietnuté). Potom predmetom konania (po právoplatnom zamietnutí nároku v prevyšujúcej časti) zostal nárok na náhradu škody – stratu na zárobku - za obdobie od 1. 10. 1987 do 28. 3. 1989 (31. 3. 1989) vo výške 10 464 Sk (50 % zo sumy 20 928 Sk v zmysle znaleckého posudku Ing. E. O.), v ktorej časti vzniesla žalovaná námietku premlčania a ktorú sudy nižších súdov posudzovali rozdielne. Záver odvolacieho súdu o čiastočnej dôvodnosti námietky premlčania (prečo v časti rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil a v časti zmenil) nie je preskúmateľný. Odvolací súd síce konštatoval, že žalobca sa o vzniku predmetnej škody (jej výške) dozvedel 21. 6. 1993 (deň doručenia rozhodnutia o priznaní invalidného úrazového dôchodku) a že uplatnený nárok spresnil podaním z 30. 1. 1995, ale ako mali tieto skutočnosti vplyv na beh subjektívnej premlčacej lehoty (určenie jej začiatku, uplynutia) vzhľadom na novelu Zákonníka práce (zákon č. 188/1989 Zb.) účinnú od 1. 1. 1989, keď išlo o nárok za obdobie od 1. 10. 1987 do 28. 3. 1991, nevysvetlil. Dovolací súd preto rozsudok odvolacieho súdu v jeho potvrdzujúcej, zamietajúcej časti a vo výroku o trovách konania zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 O. s. p.) a v zrušujúcej časti dovolanie ako neprípustné odmietol (§ 243b ods. 5 O. s. p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O. s. p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. novembra 2009

JUDr. Martin Vladik, v.r.

predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Emília Kišacová

